

KOHTI ENSIMMÄISTÄ MAAILMANSOTAA

KAUNAISET SUURVALLAT

- Saksa nousut Manner-Euroopan johtavaksi suurvallaksi
 - yhdistynyt Otto von Bismarckin johdolla (Bismarck pyrki rauhoittamaan Euroopan asiat Saksan yhdistämistöien jälkeen)
 - keisariksi Vilhelm II: Saksan mahti ↑!!
 - Saksa alkoi varustaa suurta armeijaa ja laivastoa
→kilpavarustelu Englannin kanssa
 - harrasti aggressiivista ulkopolitiikkaa (tykkivenediplomatia)
→ Saksan mahtin kasvu romutti Wienin kongressin tasapaino-politiikan
- Ranska halusi kostaa Saksalle vuosien 1870 - 71 sodan tappion
 - varustautui voimakkaasti ja pyrki rakentamaan Saksanvastaista liittokuntaa

- Englanti koki Saksan laivasto-ohjelman uhaksi siirtomailleen
 - kasvatti sotalaivastoaan pysyäkseen Saksan edellä
 - katkera Saksalle Tansanian takia (Kap-Kairo)
- Venäjä: halu Turkin Bosporin salmille & panslavismi !!!
 - katkera Saksalle, jonka diplomatia oli 1870-l vionyt voittoisan Turkinsodan hedelmät
 - tahrannut arvovaltansa Japaninsodassa 1904–05:
 - kiista Korean herruudesta provosoi Japanin yllätysyökkäykseen Kaukoidässä → Venäjä vaikeuksissa (Siperian rata ainoa yhteys itään)
 - Itämeren laivasto avuksi Kaukoitään → Tšushiman katastrofi → häviö sodassa
 - "savijaloilla seisova jättiläinen"
- etsi tilaisuutta kohottaa arvovaltaansa Euroopassa
 - pyrki saamaan vaikutusvaltaa Balkanin niemimaalla
 - esiintyi aggressiivisen Serbian suojelijana Itävalta-Unkaria vastaan

- Itävalta-Unkari pelkäsi Balkanin slaavien nationalismin uhkaavan monikansallisen valtion olemassaoloa & pelkäsi Venäjän vaikutusvallan kasvua Balkanilla

→ suurvallat kahdeksi liittokunnaksi v. 1907 mennessä

- liitot muodollisesti vain puolustusliittoja, mutta välit kireät alusta asti

Kolmiliitto

- Saksa, Itävalta-Unkari, Italia
 - aluksi Italian tilalla Venäjä, mutta erosi erilaisten etujensa takia
- sitoutuivat puolustamaan toisiaan hyökkäystä vastaan
- maailmansodassa:

Keskusvallat

Entente cordiale

- Ranska, Englanti, Venäjä
 - aluksi Saksaa pelkävien Ra:n ja Ve:n liitto; Engl. mukaan 1907
- sitoutuivat puolustamaan toisiaan hyökkäystä vastaan
- maailmansodassa:

Ympärysvallat

BALKANIN RUUTITYNNYRI

- Balkania hallinnut Turkki rappiutilassa
 - Venäjä ja Itävalta-Unkari halusivat laajentua Turkin kustannuksella
- Balkanin kansat nationalismin lumoissa (aluevaateita)
 - sotivat Turkkia vastaan ja keskenään jo 1912 ja 1913
- Serbia: Suur-Serbia !!! (kaikki eteläslaavit serbijohtoiseen suurvaltaan)
 - suurin osa Itävalta-Unkarin alueella (saatava väkivalloin irti)
 - Itävalta-Unkarin sovinnollisuuspolitiikka (Frans Ferdinand) myrkkyä Serbialle

MAAILMANSOTA PUHKEAA

- Gavriilo Princip murhasi 28.6.1914 Sarajevossa Itävalta-Unkarin kruununperillisen Frans Ferdinandin (lopettaakseen F. F.:n "sopuilun")
 - Principin jäljet johtivat Serbiaan, joka kiisti vastuunsa attentaattiin
 - Itävalta-Unkari antoi Serbialle uhkavaatimuksen 23.7.
 - Serbian myöntymisestä huolimatta julisti sille sodan
 - Venäjä teki liikekannallepanon
 - Saksa julisti sille sodan ja hyökkäsi Ranskan kimppuun (["der Schlieffenplan"](#))
 - Englanti julisti sodan Saksalle
 - Itävalta-Unkari julisti sodan Ententevalloille
- = suurvaltojen liittojärjestelmä automaatti, joka muutamassa päivässä laajensi paikallisen konfliktin koko maanosan käsittäväksi suursodaksi (liittokuntien valtioista vain Italia jäi sivuun)